

Г. Р. Козир, ORCID: 0000-0002-4466-5157
І. М. Котовська, ORCID: 0009-0000-9615-8360
В. М. Хом'як, ORCID 0009-0005-0271-137X:

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ГОМЕОПАТИЧНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ, ЩО ЧИНЯТЬ ВПЛИВ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАВНОЇ СИСТЕМИ ТА ПЕРЕБІГ МЕТАБОЛІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В ОРГАНІЗМІ ЛЮДИНИ

Мета роботи: аналіз асортименту вітчизняного ринку гомеопатичних лікарських засобів, що чинять вплив на функціонування травної системи та перебіг метаболічних процесів в організмі людини та дослідження їх складу.

Матеріали та методи. Матеріали: Державний реєстр лікарських засобів України, на гомеопатичні лікарські засоби групи А «Засоби, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси», їх склад. Методи: інформаційного пошуку, аналізу, маркетингові дослідження, узагальнення.

Результати та обговорення. За допомогою контент-аналізу Державного реєстру ЛЗ вивчено та проведено сегментацію ГЛЗ, що належать до групи А «Засоби, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси» щодо виду ЛФ, країни та фірм виробників. Установлено, що станом на 10 січня 2026 року на фармацевтичному ринку України було зареєстровано 43 позиції ГЛЗ, що діють на харчову систему та метаболічні процеси, з яких лише 13,96 % були виготовлені в Україні. Решта продукції постачають 7 фірм-виробників, з яких 64,87 % становить продукція «Біологіше Хайльміттель Хеель ГмБХ» (Німеччина).

Досліджено склад ГЛЗ досліджуваної групи, встановлено наявність 170 субстанцій. Досліджено гомеопатичні розведення, в яких вони зустрічаються, та частота їх повторень. Частка АФІ рослинного походження становить 40,59 %. Установлено наявність 4 препаратів тваринного походження, 25 суїс-органних препаратів і 2 нозодів. Особливістю ГЛЗ досліджуваної групи є наявність в їх складі АФІ, котрі впливають на метаболічні процеси (частка яких становить 18,8 %).

Висновки. Досліджено асортимент і вивчено склад гомеопатичних лікарських засобів, що чинять вплив на функціонування травної системи і перебіг метаболічних процесів в організмі людини.

Отримані дані можуть бути використані для оптимізації фармацевтичної допомоги, покращення раціонального вибору лікарських засобів та оптимізації процесів ухвалення рішень у сфері охорони здоров'я щодо функціонування травної системи і перебіг метаболічних процесів в організмі людини.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: гомеопатичні лікарські засоби; травна система; метаболічні процеси.

ВСТУП. Сучасний спосіб життя, який часто характеризується незбалансованим харчуванням, постійним стресом, гіподинамією, шкідливими звичками, як-от споживання алкоголю та куріння, є важливими факторами ризику для розвитку різних захворювань внутрішніх органів, впливає на функціонування травної системи та перебіг метаболічних процесів в організмі людини. Водночас поширення хронічних захворювань у разі функціональних шлунково-кишкових розладів, захворювань печені та жовчовивідних шляхів, порушення метаболічних процесів набуває критичного значення, роблячи цю проблему однією з найбільш актуальних у сфері охорони здоров'я на всесвітньому рівні [1–4]. Адже «немає жодного лікарського

засобу (ЛЗ), прийом якого не був би пов'язаний з ризиком...» – ВООЗ (інформаційний бюлетень № 293, березень 2014 р.) [5].

Незважаючи на швидкий розвиток фармації, треба пам'ятати, що лікарські засоби (ЛЗ) можуть застосовуватись упродовж тривалого періоду, що може спричинити низку побічних ефектів. Тому актуальним є застосування гомеопатичних ЛЗ (ГЛЗ) для нормалізації функціонування травної системи та перебіг метаболічних процесів в організмі людини [6].

МЕТА РОБОТИ: аналіз асортименту вітчизняного ринку гомеопатичних лікарських засобів, що чинять вплив на функціонування травної системи та перебіг метаболічних процесів в організмі людини та дослідження їх складу.

© Г. Р. Козир, І. М. Котовська, В. М. Хом'як, 2026

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ. Вивчення асортименту ГЛЗ здійснювали за допомогою інформаційно-пошукової системи «Державний реєстр лікарських засобів України» та довіднику лікарських препаратів Компендіум. До аналізу було включено лікарські засоби, які відповідно до АТС-класифікації належать до групи А – препарати, що впливають на травну систему та обмін речовин [7; 8].

Аналіз представленості та структури групи ГЛЗ на фармацевтичному ринку України проводили з використанням комплексу маркетингових методів дослідження, зокрема аналізу асортименту, порівняльної оцінки та узагальнення отриманих показників. Окремо було проаналізовано склад ГЛЗ досліджуваної групи залежно від походження субстанцій, частоти їх повторюваності, гомеопатичних розведень, в яких вони зустрічаються. Результати дослідження систематизували, після чого їх було наочно представлено у вигляді графічних матеріалів (діаграм і схем). Для оброблення даних та візуалізації результатів застосовували програмне забезпечення Microsoft Excel.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ. За результатами дослідження даних Державного реєстру ЛЗ України у групі А «Засоби, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси» гомеопатичні ЛЗ зустрічаються в чотирьох підгрупах, а саме: А03 «Засоби, що використовуються при функціональних шлунково-кишкових розладах», А05 «Засоби, що використовуються при захворюваннях печені та жовчовивідних шляхів», А08 «Засоби, що використовуються при ожирінні» та А16 «Інші засоби, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси».

Станом на 10 січня 2026 року на українському фармацевтичному ринку ГЛЗ, що

чинять вплив на функціонування травної системи та перебіг метаболічних процесів в організмі людини, були представлені 43 позиціями ЛЗ. Найчисельнішою групою є А16 «Інші засоби, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси», яка представлена 24 позиціями, що становить 55,83 % від усіх препаратів досліджуваної групи.

У підгрупі А05 «Засоби, що використовуються при захворюваннях печені та жовчовивідних шляхів» налічується 13 препаратів, які становлять 30,23 % від усіх ГЛЗ. Слід зазначити, що А05А «Засоби, що використовуються при біліарній патології» представлено 3 препаратами, а в підгрупі А05В «Препарати, що застосовуються при захворюваннях печінки, ліпотропні речовини» налічується 10 позицій.

Найменша кількість ГЛЗ у підгрупах А03 «Засоби, що використовуються при функціональних шлунково-кишкових розладах» та А08 «Засоби, що використовуються при ожирінні», які представлені 4 та 2 позиціями, що становить 9,3 % та 4,65 % відповідно.

Встановлено, що найпоширенішою лікарською формою (ЛФ) у досліджуваній групі є розчини для ін'єкцій, які представлені 18 позиціями, що становить 41,86 % від усього асортименту (рис. 1). Усі розчини для ін'єкцій відпускаються з аптек за рецептом. Таблетки та краплі для орального застосування складають по 23,26 % та представлені 10 препаратами. Гранули гомеопатичні представлені 5 позиціями, що становить 11,62 % від усього асортименту ЛЗ.

Згідно з даними Державного реєстру в досліджуваній групі А «Засоби, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси» ГЛЗ представлені, головню, препаратами іноземного виробництва (37 позицій або 86,04 %), тоді як вітчизняні препарати

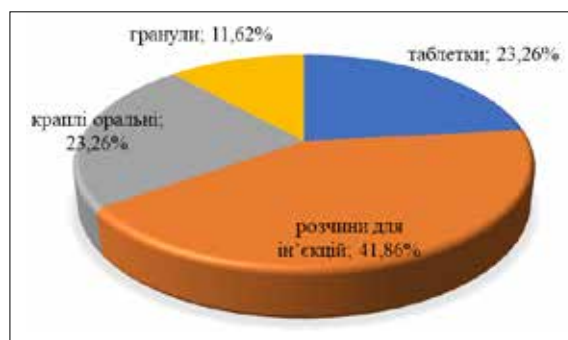

Рис. 1. Розподіл гомеопатичних ЛЗ, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси за лікарською формою

представлені 6 позиціями, що становить 13,96 % від усіх ГЛЗ досліджуваної групи.

Гомеопатичні ЛЗ досліджуваної групи постачають дві українські фірми: ПрАТ «Національна Гомеопатична Спілка» та ПрАТ «Біолік». Продукція ПрАТ «Національна Гомеопатична Спілка» представлені 5 препаратами у формі гранул: Гастро-Гран гранули (контейнер 5 г № 2 та пенал 10 г № 1), Холе-Гран гранули (контейнер дозуючий 5 г № 2 та пенал 10 г № 1) та Вес-Норма гранули (пенал 10 г № 1). Компанія ПрАТ «Біолік» постачає на ринок України препарат Холедіус краплі оральні (флакон-крапельниця 25 мл № 1).

Серед іноземних країн-виробників найбільша частка припадає на компанії з Німеччини (74,4 % асортименту), продукція Німеччини представлена 32 препаратами. Меншу

кількість ГЛЗ постачають компанії з Австрії (9,3 % асортименту – 4 препарати), найменша кількість ГЛЗ представлена виробниками з Італії – 2,3 % (1 препарат) (рис. 2).

ГЛЗ у досліджуваній групі А «Засоби, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси» постачаються 7 фірмами-виробниками (рис. 3), з яких 5 фірм із Німеччини: «Біологіше Хайльміттель Хеель ГмбХ», «Цефак», «САНУМ-Кельбек ГмбХ і Ко.», «Пекана Натурхайльміттель ГмбХ», «Дойче Хомеопаті-Уніон ДХУ-Арцнайміттель ГмбХ & Ко» та фірмами АГ «Ріхард Біттнер» (Австрія) і «Гуна С.П.А.» (Італія).

З усього асортименту імпортованих ГЛЗ у групі А «Засоби, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси», найбільше препаратів виробництва «Біологіше Хайльміттель Хеель ГмбХ» (Німеччина), частка їх

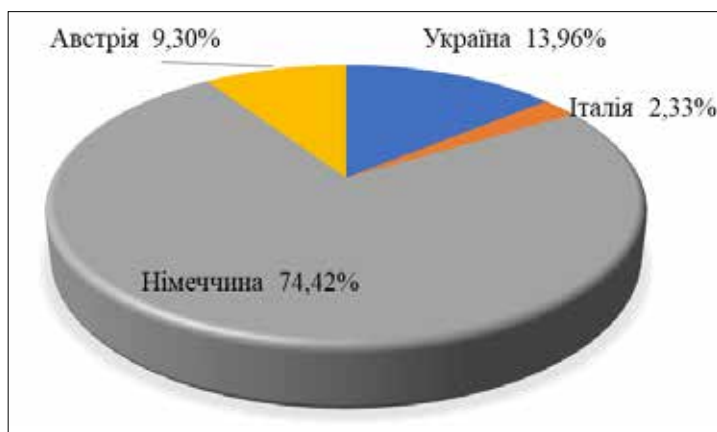

Рис. 2. Розподіл країн-виробників ГЛЗ, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси, представлених на українському фармацевтичному ринку

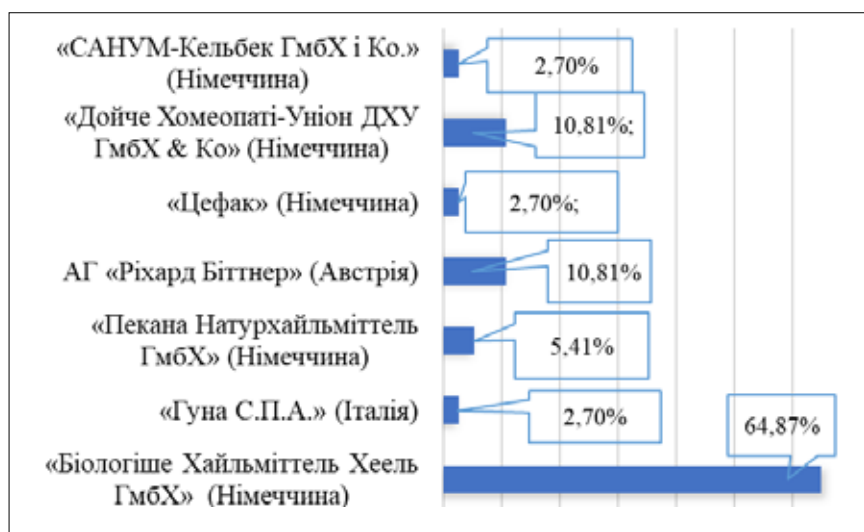

Рис. 3. Розподіл іноземних фірм-виробників ГЛЗ, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси, представлених на українському фармацевтичному ринку

становить 64,87 %. Продукція її представлена 18 позиціями розчинів для ін'єкцій та по 3 позиції таблеток і крапель оральних.

Компанії АГ «Ріхард Біттнер» (Австрія) та «Дойче Хомеопаті-Уніон ДХУ-Арцнайміттель ГмбХ & Ко» (Німеччина) постачають по 4 позиції, що становить 10,81 % від усього імпорту ГЛЗ досліджуваної групи. Продукція компанії «Дойче Хомеопаті-Уніон ДХУ-Арцнайміттель ГмбХ & Ко» представлена солями доктора Шюсслера № 4, № 8, № 9, № 10 у формі таблеток. Асортимент компанії АГ «Ріхард Біттнер» представлений 13 у формі таблеток та гранул по 2 препарати.

Гомеопатичні препарати «Пекана Натурхайльміттель ГмбХ» (Німеччина) представлені 4 краплями. Компанії «САНУМ-Кельбек ГмбХ і Ко.» (Німеччина) і «Гуна С.П.А.» (Італія) постачають по одному ЛЗ у формі крапель, а компанія «Цефак» (Німеччина) – таблетки.

Комплексні ГЛЗ, як правило, є багатокомпонентними препаратами [9; 10]. Однак установлено, що в підгрупі А16 «Інші засоби, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси», наявні чотири монопрепарати виробництва компанії «Дойче Хомеопаті-Уніон ДХУ-Арцнайміттель ГмбХ & Ко.КГ» (Німеччина): Каліум хлоратум сіль доктора Шюсслера № 4 (таблетки флакон № 80), Натріум сульфурікум сіль доктора Шюсслера № 10 (таблетки 250 мг флакон № 80), Натріум фосфорикум сіль доктора Шюсслера № 9 (таблетки № 80) та Натріум хлоратум сіль доктора Шюсслера № 8 (таблетки № 80). Ці препарати входять до складу 12 потенційованих солей доктора Шюсслера, субстанції Kalium chloratum, Natrium sulfuricum, Natrium phosphoricum та Natrium chloratum в введені в гомеопатичних розведеннях D6.

У підгрупі А03 «Засоби, що використовуються при функціональних шлунково-кишкових розладах» є грибоквий монокомпонентний препарат Фортакель D5 виробництва компанії «САНУМ-Кельбек ГмбХ і Ко.» (Німеччина), до складу якого входить *Penicillium roquefortii* пеніциліум рокфорцій та об'ємний міцелій (ліофільний, стерильний у розведенні D5).

У підгрупі А08 «Засоби, що використовуються при ожирінні» є монопрепарат Цефамдар (таблетки білестер № 100) виробництва компанії «Цефак КГ.» (Німеччина), який містить тритурацію Мадара (*Madar trit.*) із квітки крони (*Calotropis gigantea*), яку також називають чагарником Мадар у розведенні D4.

Найбільша кількість АФІ (36 субстанцій у різних розведеннях) входить до складу Мукоза Композитум (розчин для ін'єкцій ампула 2.2 мл № 5 та № 100), виробництва компанії «Біологіше Хайльміттель Хеель ГмбХ» (Німеччина) та Гуна-Бовел (краплі оральні флакон-крапельниця 30 мл № 1) виробництва Гуна С.П.А. (Італія), що містить 31 субстанцію.

Загалом, встановлено наявність 170 АФІ, які входять до складу ГЛЗ, що чинять вплив на функціонування травної системи та перебіг метаболічних процесів в організмі людини, представлених на українському фармацевтичному ринку.

Встановлено, що до складу ГЛЗ досліджуваної групи входить 69 субстанцій рослинного походження, що становить 40,59 % від усіх дієвих речовин.

Препарати тваринного походження представлені 4 позиціями: *Apis mellifica* (із бджолої отрути), *Euspongia officinalis* (Сушена морська губка), *Formica rufa* (рудий лісовий мураха) та *Lytta vesicatoria* (Ясенева шпанська мушка), частка їх становить лише 2,35 %.

До складу ГЛЗ, що чинять вплив на функціонування травної системи та перебіг метаболічних процесів в організмі людини, представлених на українському фармацевтичному ринку, входять 25 суїс-органних препаратів, що становить 14,7 % від усіх установлених субстанцій (таблиця 1). Суїс-органні препарати (суїс-саркоди) – це гомеопатичні лікарські засоби, виготовлені з тканин соматично здорових порослят або їх ембріонів відповідно до принципів гомеопатичної технології. Вони містять сукупність біологічно активних компонентів, характерних для певного органу, та на основі принципу гомологічної відповідності тканин тварин і людини чинять селективний вплив на відповідний орган людини, сприяючи регуляції та оптимізації його функціонального стану [9; 10].

Найбільша кількість цих органопрепаратів (16 субстанцій) у гомеопатичному розведенні D8 входить до складу Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій виробник «Біологіше Хайльміттель Хеель ГмбХ» (Німеччина): *Mucosa coli suis*, *Mucosa ductus choledochi suis*, *Mucosa duodeni suis*, *Mucosa ilei suis*, *Mucosa jejuni suis*, *Mucosa nasalis suis*, *Mucosa oculi suis*, *Mucosa oesophagi suis*, *Mucosa oris suis*, *Mucosa pulmonis suis*, *Mucosa pylori suis*, *Mucosa recti suis*, *Mucosa vesicae felleae suis*, *Mucosa vesicae urinariae suis*, *Pancreas suis* та *Ventriculus suis*.

Таблиця 1 – Суїс-органні субстанції, що входять до складу ГЛЗ, що чинять вплив на функціонування травної системи та перебіг метаболічних процесів

Суїс-органні субстанції	Гомеопатичні розведення	З чого виготовляють	ГЛЗ, до якого входить субстанція, фірма-виробник
Colon suis	D6, D12, D30 D10,	органопрепарат товстої кишки	Гуна-Бовел краплі оральні ** Гепар Комп. Хеель розчин для ін'єкцій *
Corpus pineale suis	D8	шишкоподібна залоза (епіфіз) свині	Тиреоїдеа Композитум розчин для ін'єкцій *
Duodenum suis	D10	дванадцятипала кишка свині	Гепар Комп. Хеель розчин для ін'єкцій*
Glandula thyroidea suis	D8	ціла щитоподібна залоза здорових свиней	Тиреоїдеа Композитум розчин для ін'єкцій*
Medulla ossis suis	D10	з кісткового мозку свиней	Тиреоїдеа Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa coli suis	D8	слизова оболонка товстої кишки свині	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa ductus choledochi suis	D8	слизова оболонка загальної жовчної протоки свині	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa duodeni suis	D8	слизова оболонка дванадцятипалої кишки свині	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa ilei suis	D8	слизова тонкої кишки свині	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa jejuni suis	D8	слизова оболонка порожньої кишки свині	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa nasalis suis	D8	придаткові пазухи носа свині	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa oculi suis	D8	екстракт із слизової оболонки ока тварини	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa oesophagi suis	D8	слизова оболонка стравоходу свині	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa oris suis	D8	слизова оболонка рота свині	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa pulmonis suis	D8	слизовик легеневий свині	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa pylori suis	D8	слизова оболонка шлунка свині	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa recti suis	D8	слизова оболонка прямої кишки	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa vesicae felleae suis	D8	слизова оболонка жовчного міхура свині	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Mucosa vesicae urinariae suis	D8	слизова оболонка сечового міхура	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Pancreas suis	D10	органопрепарат підшлункової залози	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Rectum suis	D6, D12, D30	органопрепарат прямої кишки динамізований	Гуна-Бовел краплі оральні **
Splen suis	D10	органопрепарат селезінки	Тиреоїдеа Композитум розчин для ін'єкцій*
Thymus suis	D10, D10	втяжка з тимусу (вилочкової залози) свині	Тиреоїдеа Композитум розчин для ін'єкцій* Гепар Комп. Хеель розчин для ін'єкцій*
Ventriculus suis	D8	шлуночок свині	Мукоза Композитум розчин для ін'єкцій*
Vesica fellea suis	D10	органопрепарат сечового міхура	Гепар Комп. Хеель розчин для ін'єкцій*

Примітка:

* виробник Біологіше Хайльміттель Хеель ГмбХ (Німеччина);

** виробник Guна Гуна С.П.А. (Італія)

ОРИГІНАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

У складі Тиреоїдеа Композитум розчин для ін'єкцій виробництва Біологіше Хайльміттель Хеель ГмБХ (Німеччина) налічується 5 суїс-органні субстанцій, з яких у розведенні D8 *Corpus pineale suis* та *Glandula thyreoidea suis*, у розведенні D10 *Medulla ossis suis*, *Splen suis* і *Thymus suis*.

До складу Гепар Комп. Хеель входять 4 суїс-препарати в розведенні D10: *Colon suis*, *Duodenum suis*, *Thymus suis* та *Vesica fellea suis*.

Італійська компанія Гуна С.П.А. до складу препарату Гуна-Бовел (краплі оральні) вводить 2 суїс-препарати *Colon suis* та *Rectum suis*, кожен з яких у розведеннях D6, D12, D30, що забезпечує більш комплексну дію на організм.

До складу ГЛЗ, що чинять вплив на функціонування травної системи та перебіг метаболічних процесів в організмі людини, представлених на українському фармацевтичному ринку, також входять два нозоди. Нозоди – це група біологічних препаратів, які виготовляють із патологічного матеріалу: виділень, тканин, крові, мікроорганізмів або продуктів їх розпаду, пов'язаних із певним захворюванням. Такі препарати застосовуються з метою впливу на патологічні процеси в організмі та використовуються відповідно до принципів біологічної або гомеопатичної терапії [9; 10].

Компанія Біологіше Хайльміттель Хеель ГмБХ (Німеччина) до складу препаратів Мукоза Композитум (розчин для ін'єкцій) та Галіум-Хеель (краплі оральні) ввели *Colibacillinum Nosode D28* (виготовляється з бактерії *Escherichia coli (E. coli)*) та *Ryrogenium Nosode D6* (продукт септичного розкладення) відповідно.

Грибковий монокомпонентний препарат Фортакель D5 виробництва компанії «САНУМ-Кельбек ГмБХ і Ко.» (Німеччина) – гомеопатичний засіб, що належать до групи біопрепаратів мікробного походження, так званих імунобіологічних препаратів, до складу якого входить пеніциліум рокфорцій та об'ємний міцелій (ліофільний, стерильний у розведенні D5). У процесі виробництва мікроорганізми втрачають свою патогенність, але зберігають імуногенність.

Ми дослідили гомеопатичні розведення та частоту повторення субстанцій, які входять до складу ГЛЗ, що чинять вплив на функціонування травної системи та перебіг метаболічних процесів в організмі людини, представлених на українському фармацевтичному ринку.

Встановлено наявність широкого спектру розведень від D1 до C1000, а субстанція рослинного походження *Glechoma hederacea spag.* Река (розхідник звичайний) входить у вигляді Ø матричної настойки. до складу ЛЗ Опсонат спаг. Пека (краплі оральні) виробництва «Пекана Натурхайльміттель ГмБХ» (Німеччина).

У таблиці 2 подано субстанції, які найчастіше зустрічаються в препаратах досліджуваної групи. Встановлено, що 4 субстанції рослинного походження зустрічаються по 11 разів у складі ГЛЗ: *Citrullus colocynthis* (гіркий гарбуз); *Bryonia* або *Bryonia alba* (Нечіпай-зілля, Бріонія біла); *Lycopodium clavatum* або *Lycopodium* (Плаун булавовидний) та *Veratrum album* (Чемериця біла).

3-поміж субстанцій мінерального походження до складу ГЛЗ, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси, представлених на українському фармацевтичному ринку, найчастіше зустрічається *Phosphorus*

Таблиця 2 – Перелік найчастіше використовуваних субстанцій та їх розведення

Назва АФІ	Кількість ЛЗ, до складу яких входить АФІ	Гомеопатичні розведення АФІ
<i>Citrullus colocynthis</i> (гіркий гарбуз)	11	D2, D3, D4, D4, D5, D6, D10, D10, D20, D30, D200
<i>Bryonia</i> або <i>Bryonia alba</i> (Нечіпай-зілля, Бріонія біла)	11	D2, D4, D6, D10, D30, D200, D1000, D6, D8
<i>Lycopodium clavatum</i> або <i>Lycopodium</i> (Плаун булавовидний)	11	D2, D3, D3, D4, D4, D6, D10, D200, D1000 200CH, 1000CH
<i>Veratrum album</i> (Чемериця біла)	11	D3, D4, D4, D4, D5, D6, D6, D6, D10, D30, D200
<i>Phosphorus</i> (фосфор)	7	D8, D8, D12, D12, D10, D5, D6
<i>Sulfur</i> (сірка)	6	D8, D8, D10, D10, D13, 30CH
<i>Natrium diethyloxalaceticum</i> (Натрій щавлевооцтовий)	5	D6, D8, D8, D8, D8, D10

(фосфор), який входить до складу 7 препаратів, до 6 препаратів входить Sulfur (сірка), до 5 препаратів – Natrium diethyloxalacetikum (Натрій).

Встановлено, що 108 АФІ, що становить 63,5 %, зустрічаються у складі ГЛЗ досліджуваної групи по одному разу, що свідчить про індивідуальний підхід під час розроблення гомеопатичних ЛЗ досліджуваної групи.

Встановлено, що до складу деяких препаратів входять однойменні АФІ в різних гомеопатичних розведеннях. Так, до складу Нукс Воміка-Гомакорд (краплі оральні флакон-крапельниця 30 мл), що згідно з АТС-класифікацією належить до А16 «Інші засоби, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси», входить: Bryonia у розведеннях D30, D200, D1000, D2, D6 та D10; Citrullus colocynthis у розведеннях D3, D10, D30, D200; Lycoperidium clavatum у розведеннях D10, D200, D1000, D3 та Strychnos nux-vomica у розведеннях D30, D10, D200, D1000, D2.

До складу Берберіс-Гомакорд (краплі оральні флакон-крапельниця 30 мл), що належить до підгрупи А05В «Препарати, що застосовуються при захворюваннях печінки, ліпотропні речовини», входить Berberis vulgaris у розведеннях D30, D200, D2, D10; Citrullus colocynthis у розведеннях D20, D30, D2, D10 та Veratrum album у розведеннях D200, D30, D10, D3.

Характерною особливістю ГЛЗ досліджуваної групи є наявність в їх складі АФІ, які впливають на метаболічні процеси (частка яких становить 18,8 %). Вони належать до проміжних метаболітів, вітамінів, коферментів та органічних кислот, що беруть участь у регуляції енергетичного обміну, окисно-відновних реакцій та функціонуванні клітинних структур. До найбільш представлених належать органічні кислоти циклу трикарбонових кислот, зокрема α -кетоглутарова, лимонна, фумарова, яблучна та янтарна кислоти. У фізіологічних концентраціях ці сполуки відіграють ключову роль у підтримці енергетичного гомеостазу. Альфа-кетоглутарова кислота бере участь в обміні амінокислот і процесах детоксикації аміаку. Всі вони найчастіше зустрічаються в розведеннях D6, D8, D10.

Серед компонентів також виявлено коферменти та вітаміноподібні речовини, зокрема коензим А, НАД, убіхінон (коензим Q10), а також вітаміни групи В (тіамін, рибофлавін, піридоксин, ніацин, пантотенова кислота, ціанкобаламін). Ці біологічно активні сполуки беруть участь у метаболізмі вуглеводів, жирів і білків, регуляції синтезу нуклеїнових кислот.

НАД та коензим Q10 є ключовими елементами окисно-відновних процесів у мітохондріях, забезпечуючи електронний транспорт і антиоксидантний захист клітин.

Окрему групу становлять антиоксиданти, зокрема α -ліпоєва кислота та аскорбінова кислота, які здатні зменшувати прояви оксидативного стресу, покращувати чутливість до інсуліну та підтримувати функцію печінки. Також у складі препаратів ідентифіковано холекальциферол, який впливає на кальцієво-фосфорний обмін, імунні реакції та метаболічні процеси. Мінеральні компоненти, представлені сполуками магнію (магнію оротат, магнію фосфат), мають важливе значення для активності ферментних систем, скорочення м'язів, підтримки серцевого ритму та синтезу АТФ.

ВИСНОВКИ: 1. За допомогою контент-аналізу Державного реєстру ЛЗ вивчено та проведено сегментацію ГЛЗ, що належать до групи А «Засоби, що впливають на харчову систему та метаболічні процеси» щодо виду ЛФ, країни та фірм-виробників. Установлено, що станом на 10 січня 2026 року на фармацевтичному ринку України було зареєстровано 43 позиції ГЛЗ, що діють на харчову систему та метаболічні процеси, з яких лише 13,96 % були виготовлені в Україні. Решта продукції постачають 7 фірм-виробників, з яких 64,87 % становить продукція «Біологіше Хайльміттель Хеель ГмбХ» (Німеччина).

2. Досліджено склад ГЛЗ досліджуваної групи, встановлено наявність 170 субстанцій. Досліджено гомеопатичні розведення, в яких вони зустрічаються, та частота їх повторень. Частка АФІ рослинного походження становить 40,59 %. Установлено наявність 4 препаратів тваринного походження, 25 суїс-органних препаратів та 2 нозодів (3,28 %).

3. Особливістю ГЛЗ досліджуваної групи є наявність в їх складі АФІ, які впливають на метаболічні процеси (частка яких становить 18,8 %).

ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ: відсутній.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ФІНАНСУВАННЯ: немає.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДОСТУПНІСТЬ ПЕРВИННИХ ДАНИХ: Первинні дані, що підтверджують результати цього дослідження доступні за обґрунтованим запитом до авторів, з урахуванням вимог конфіденційності та етичних норм.

ВНЕСОК КОЖНОГО З АВТОРІВ: Козир Г. Р. – концепція, дизайн дослідження, адміністрування проекту та методологія; Котовська І. М. – підбір матеріалу, статистична обробка даних, аналіз; Хом'як В. М. – статистична обробка даних, аналіз, візуалізація; Критичний перегляд рукопису та затвердження фінальної версії – усі автори.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: Автори рукопису засвідчують, що у процесі проведення

дослідження та підготовки цього рукопису не використовували жодних інструментів або сервісів генеративного штучного інтелекту для виконання будь-яких завдань, перелічених у Таксономії делегування завдань генеративному штучному інтелекту "GAIDeT" (Generative Artificial Intelligence Delegation Taxonomy, 2025 р.). Усі етапи роботи – від концептуалізації до фінального редагування – виконані без залучення генеративного штучного інтелекту, виключно авторами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Fadeenko, G. D., Buryakovska, O. O., Gridnev, O. Ye. (2025). New prospects for the treatment of excess body weight and obesity *Modern Gastroenterology*, No. 1, 50–58. DOI: <https://doi.org/10.30978/MG-2025-1-50> [in Ukrainian].
2. Samogalska, O. E., Mandziy, Z. P. (2021) Prevention and treatment of toxic hepatitis and endogenous intoxication in patients with lymphoproliferative diseases. *Achievements of clinical and experimental medicine*, (2), 127–133. DOI: <https://doi.org/10.11603/1811-2471.2021.v.i2.12228> [in Ukrainian].
3. Chronic pancreatitis with gastroduodenal disorders: clinical and pathogenetic features, complex approaches to their correction: a textbook / Professor, Dr. of Medical Sciences Liliya Babinets, Dr. of Philosophy Iryna Makhnitska. 2024. Ternopil: Osadtsa Yu.V. 168 p. [in Ukrainian].
4. Chronic pancreatitis in comorbidity with viral hepatitis C: clinical and pathological features, optimization of complex treatment: textbook / Professor, Dr. of Medical Sciences Liliya Babinets, Dr. of Philosophy Halyna Khomin. 2024. Ternopil: Osadtsa Yu.V. 196 p. [in Ukrainian].
5. Drug safety: adverse drug reactions (factsheet) [Electronic resource] / WHO. Retrieved from:

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs293/> [in Ukrainian].

6. Bondarenko, O. O. (2014) Indicators of the blood cytokine profile in patients with chronic pancreatitis associated with obesity when using antihomotoxic therapy. *Problems of ecological and medical genetics and clinical immunology*, 1: 54–62. [in Ukrainian].
7. State Register of Medicinal Products of Ukraine. [Internet]. Retrieved from: <http://www.drlz.com.ua/ibp/ddsites/all/index> [cited 2026 May 07] [in Ukrainian].
8. Compendium. Medicinal Products. [Internet]. Retrieved from: <https://compendium.com.ua> [cited 2025 November 01]. [in Ukrainian].
9. Vyshnevskaya, L. I., Sergeeva, O. Yu., Oliynyk, S. V. (2017). Homeopathic Pharmacy and Medicine. *Glossary of Terms and Definitions: A Textbook for Students of Higher Educational Institutions*; Ed. L. I. Vyshnevskaya. Kharkiv: Original, 340 p. [in Ukrainian].
10. Bagai, U., Rajan, A., Kaur, S. (2012). Antimalarial potential of nosode 30 and 200 against plasmodium berghei infection in BALB/c mice. *J Borne Dis*. 49 (2), 72–77. DOI: <https://doi.org/10.4103/0972-9062.213382>.
11. Sankar, K., Jadhav, A. (2017). Nosodes and sarcodes. *Indian Journal of Traditional Knowledge*. 16 (1), 158–163.

Адреса для листування: kozyr@tdmu.edu.ua

G. R. Kozyr, I. M. Kotovska, V. M. Khomyak

IVAN HORBACHEVSKY TERNOPII NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY OF THE MINISTRY OF HEALTH OF UKRAINE

RESEARCH OF THE DOMESTIC MARKET OF HOMEOPATHIC MEDICINES THAT INFLUENCE THE FUNCTIONING OF THE DIGESTIVE SYSTEM AND THE COURSE OF METABOLIC PROCESSES IN THE HUMAN ORGANISM

Summary

The aim of the work: analysis of the range of the domestic market of homeopathic medicines that affect the functioning of the digestive system and the course of metabolic processes in the human body and study of their composition.

Materials and methods. Materials: State Register of Medicines of Ukraine, homeopathic medicines of group A "Means that affect the food system and metabolic processes" their composition. Methods: information search, analysis, marketing research, generalization.

Results and discussion. Using content analysis of the State Register of Drugs, the GLP belonging to group A "Agents affecting the food system and metabolic processes" was studied and segmented by type of drug, country and manufacturer. It was found that as of January 10, 2026, 43 GLP positions affecting the food system and metabolic processes were registered on the pharmaceutical market of Ukraine, of which only 13.96 % were

manufactured in Ukraine. The remaining products are supplied by 7 manufacturers, of which 64.87 % are products of "Biologische Heilmittel Heel GmbH" (Germany).

The composition of the GLD of the studied group was investigated, the presence of 170 substances was established. The homeopathic dilutions in which they occur and the frequency of their repetitions were investigated. The share of APIs of plant origin is 40.59 %. The presence of 4 preparations of animal origin, 25 suis-organ preparations and 2 nosodes was established. A feature of the GLD of the studied group is the presence in their composition of APIs that affect metabolic processes (the share of which is 18.8 %).

Conclusions. The range and composition of homeopathic medicines that affect the functioning of the digestive system and the course of metabolic processes in the human body were studied and

The data obtained can be used to optimize pharmaceutical care, improve the rational choice of medicines and optimize decision-making processes in the field of health care regarding the functioning of the digestive system and the course of metabolic processes in the human body.

KEY WORDS: **homeopathic medicines; digestive system; metabolic processes.**

Дата першого надходження статті до видання: 10.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 02.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 28.04.2026